

ВОДОСХОВИЩЕ ФОРНОШ ЯК РЕФУГІЙ ДЛЯ ВОДНО-БОЛОТНИХ ВИДІВ ПТАХІВ ЗАКАРПАТТЯ

Станкевич-Волосянчук О.І., Божко Д.А.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет, м. Ужгород

Водосховище Форнош – одне з 4-х водосховищ осушувальної системи «Чорний Мочар», створено на місці унікального болотного комплексу Чорний Мочар поблизу сіл Форнош та Пістрялово в Мукачівському районі Закарпатської області. Водосховище площею 210 га (глибина 1-3 м) створено в результаті зарегулювання двох безіменних річок, що належать до басейну зарегульованої р. Серне. Болотний комплекс «Чорний Мочар», за даними наукових публікацій (Hrabar, 1932; Страутман, 1963), був осередком різноманіття водно-болотної орнітофауни у краї, більша частина видів якої після його осушення або зникла з теренів Закарпаття, або стала рідкісною і трапляється тут лише під час міграції.

Сьогодні водосховище Форнош, не використовується для риборозведення. Водне плесо Форноша на 7-10 % поросле чагарником та очеретом і саме воно може стати рефугієм для багатьох водно-болотних видів краю, зокрема у період міграції птахів. На жаль, в орнітологічному плані, водосховище є мало вивченим – єдині згадки про деяких видів птахів Форноша відомі з його опису, як потенційного Рамсарського сайту (Водно-болотні угіддя України, 2006). Однак водосховище перетинає один із найбільших міграційних шляхів птахів через Карпати до Європи. Воно вигідно розташоване поблизу дубового лісового масиву, де підступ до берегів є ускладненим для людини. За відсутності великих природних озер на території Закарпаття, припускаємо, що це водосховище є зручним та безпечним місцем скупчення багатьох навколводних та водоплавних видів птахів.

Дослідження на водосховищі Форнош ми проводили з жовтня 2020 по березень включно 2021 року. Обліки велись точковим методом (Микитюк, 1997).

За час досліджень на водосховищі було зареєстровано 16 видів водно-болотних птахів. Гагара чорношия (*Gavia arctica*) траплялася нам тільки у жовтні, а чирянка велика та мала (*Anas querquedula*, *A. crecca*), чернь чубата (*Aythya fuligula*) та лунь очеретяний (*Circus aeruginosus*) присутні тут були лише у кінці березня. З червонокнижних видів тут зимує, а також присутній у березні гоголь (*Vulpes clangula*). Під час весняної міграції на водосховищі спостерігаються великі скупчення інших водоплавних птахів та куликів, чисельність яких сягає кількох тисяч: гуска сіра (*Anser anser*), крижень (*Anas platyrhynchos*), чайка (*Vanellus vanellus*). Окрім цих багаточисельних видів на Форноші спостерігаються десятки лебедів-шипунів (*Cygnus olor*), попелюхів (*Aythya ferina*), мартинів звичайних (*Larus ridibundus*), бакланів великих (*Phalacrocorax carbo*), чапель сірих (*Ardea cinerea*) та чепур великих (*Egretta alba*). При березі тримаються лиски (*Fulica atra*) та пірникози великі (*Podiceps cristatus*).